

Vårdrelaterade infektioner inom kommunal vård och omsorg

Vårdhygien

Hur man räddar liv utan

hjärtstopp

Genom att **förebygga**
att vårdtagaren får
infektion räddar vi liv

Fler avlidna i vårdrelaterade infektioner än i trafiken

- **Nollvisionen är vår ledstjärna**

Nollvisionen innebär att ingen människa ska omkomma eller skadas allvarligt i trafiken. Det ska vara säkert att resa, oavsett trafikslag.

Strukturerat och systematiskt arbete varit framgången

- Riksdagsbeslut
- Tydligt mål och etappmål
- Samarbete mellan olika myndigheter, organisationer och företag
- Säkrare bilar
- Bättre vägar
- Anpassad fart
- Vajerräcken
- Viltstängsel
- Røjning 2-3 m utanför vägkant

Skulle denna vision kunna bli verklighet inom vård och omsorg och vilka åtgärder behöver vi i så fall satsa på?

Vårdrelaterade infektioner

- Nollvisionen är vår ledstjärna

Nollvisionen innebär att ingen människa ska omkomma eller skadas av vårdrelaterade infektioner. Det ska vara säkert att vårdas, oavsett vårdgivare

Hur ser chefens ansvar ut?

- Hälso- och sjukvårdslag (2017:30) svensk författningssamling
- Basal hygien i vård och omsorg (SOSFS 2015:10) Socialstyrelsens författningssamling
- Ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete (SOSFS 2011:9) Socialstyrelsens författningssamling
- Patientsäkerhetslag (210:659) svensk författningssamling
- Smittförebyggande åtgärder i vissa verksamheter enligt SOL och LSS (2022:44) Socialstyrelsens författningssamling

Hälso- och sjukvårdslag (2017:30)

t.o.m. SFS 2022:1255

SFS nr. 2017:30
Departementmyndighet: Socialdepartementet
Utfärdad: 2017-02-09
Ändrad: t.o.m. SFS 2022:1255
Ändringsregister: SFSR (Regeringskansliet)
Källa: Fulltext (Regeringskansliet)

Innehåll:

- AVDELNING I. INLEDANDE BESTÄMMELSER
 - 1 kap. Innehåll och tillämpningsområde
 - 2 kap. Definitioner
- AVDELNING II. BESTÄMMELSER FÖR ALL HÄLSO- OCH SJUKVÅRD
 - 3 kap. Allmänt
 - 4 kap. Organisation
 - 5 kap. Verksamheten
 - 6 kap. Övriga beröriganden
- AVDELNING III. REGIONENS ANSVAR SOM HUVUDMAN
 - 7 kap. Organisation, planering och samverkan
 - 8 kap. Ansvar att erbjuda hälso- och sjukvård
 - 9 kap. Vårdgaranti
 - 10 kap. Övrigt
- AVDELNING IV. KOMMUNENS ANSVAR SOM HUVUDMAN
 - 11 kap. Organisation, planering och samverkan
 - 12 kap. Ansvar att erbjuda hälso- och sjukvård
 - 13 kap. Övrigt
- AVDELNING V. ÖVRIGA BESTÄMMELSER FÖR HUVUDMÄNNEN
 - 13 a kap. Primärvårdens grunduppdrag
 - 14 kap. Övertätaelse av ansvar från region till kommun
 - 15 kap. Avtal med annan om överlämnande av uppgifter
 - 16 kap. Samverkan mellan huvudmännen
 - 17 kap. Avgifter
 - 18 kap. Övrigt
 - Övergångsbestämmelser

SOSFS 2015:10 (M och S)
Föreskrifter

Basal hygien i vård och omsorg

Socialstyrelsens författningssamling

SOSFS 2011:9 (M och S)
Föreskrifter och allmänna råd

Ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete

Socialstyrelsens författningssamling

SVERIGES RIKSDAG

Start | Ledamöter & partier | Utskotten & EU-närmeden | Debatter & beslut | Dokument & lagar | Så här

Start | Dokument & lagar | Patientsäkerhetslag (2010:659)

Patientsäkerhetslag (2010:659)
Svensk författningssamling 2010:659
t.o.m. SFS 2016:150

SFS nr. 2010:659
Departementmyndighet: Socialdepartementet
Utfärdad: 2010-06-17
Ändrad: t.o.m. SFS 2016:150
Övrig text: Riksdagen 2014:888 har riktagits
Ändringsregister: SFSR (Lagrummet.se)
Källa: Regeringskansliet / Lagrummet.se

Innehåll:

- 1 kap. Inledande bestämmelser
- 2 kap. Ansvaret av verksamhet m.m.
- 3 kap. Verksamhetens skyldighet att bedriva ett systematiskt kvalitetsarbete
- 4 kap. Berörigandefrågor
- 5 kap. Begreppningar i rätten för andra än hälso- och sjukvårdspersonal att verka för hälso- och sjukvårdens utveckling
- 6 kap. Skyldigheter för hälso- och sjukvårdspersonal m.m.
- 7 kap. Inspektioner för vård- och omsorgsfrågor
- 8 kap. Privatid och återkallelse av legitimation m.m.
- 9 kap. Hälso- och sjukvårdens ansvarssamordning
- 10 kap. Ståffbestämmelser och överlappande m.m.

Gemensamma författningssamlingen avseende hälso- och sjukvård, socialtjänst, läkemedel, folkhälsa m.m.

ISSN 2002-3054. Artikelnummer 2022-4-8005
Utgivare: Chefjurist Pir Ödman, Socialstyrelsen

Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om smittförebyggande åtgärder i vissa verksamheter enligt SOL och LSS; HSLF-FS 2022:44
Utkom från trycket den 30 juni 2022.

Socialstyrelsen föreskriver följande med stöd av 13 och 14 § § förfordningen (1993:1090) om stöd och service till vissa funktionshindrade och 8 kap. 1 § 2 och 3 och 5 § socialtjänstförordningen (2001:937) och beslutar följande allmänna råd.

Tillämpningsområde

1 § Dessa föreskrifter ska tillämpas av den som bedriver verksamhet i form av

1. sådant boende som avses i 5 kap. 5 § andra eller tredje stycket socialtjänstlagen (2001:453), SOL,
2. bostad som avses i 5 kap. 7 § tredje stycket SOL,
3. bostad med särskild service för barn eller ungdomar enligt 9 § 8 lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS,
4. bostad med särskild service för vuxna enligt 9 § 9 LSS, eller
5. hantjant i ordinarie boende.

Ledningssystem

2 § Av Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2011:9) om ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete framgår det att den som bedriver socialtjänst eller verksamhet enligt LSS ansvarar för att det finns de processer och rutiner som behövs för att säkra verksamhetens kvalitet.

Rutiner

3 § Den som bedriver verksamhet enligt 1 § ska fastställa rutiner för att förebygga och förhindra smitta och smittspridning i verksamheten.

Föreskrift av Socialstyrelsen på uppdrag av regeringen

Syftet med författningen är att stärka verksamheternas förutsättningar att förebygga och förhindra smitta och smittspridning och därigenom bidra till insatser av god kvalitet.

Gemensamma författningssamlingen avseende hälso- och sjukvård, socialtjänst, läkemedel, folkhälsa m.m.

ISSN 2002-1054, Artikelnummer 2022-6-8005
Utgivare: Chefsjurist Pär Ödman, Socialstyrelsen

Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om smittförebyggande åtgärder i vissa verksamheter enligt SoL och LSS;

beslutade den 14 juni 2022.

Socialstyrelsen föreskriver följande med stöd av 13 och 14 §§ förordningen (1993:1090) om stöd och service till vissa funktionshindrade och 8 kap. 1 § 2 och 3 och 5 § socialtjänstförordningen (2001:937) och beslutar följande allmänna råd.

**HSLF-FS
2022:44**

Utkom från trycket
den 30 juni 2022

Vad är en vårdrelaterad infektion?

Infektion som uppkommer hos person under slutet vård eller till följd av åtgärd i form av diagnostik, behandling eller omvårdnad inom övrig vård och omsorg, eller som personal som arbetar inom vård och omsorg ådrar sig till följd av sin yrkesutövning

-Socialstyrelsens definition

Vanliga infektioner inom vård och omsorg

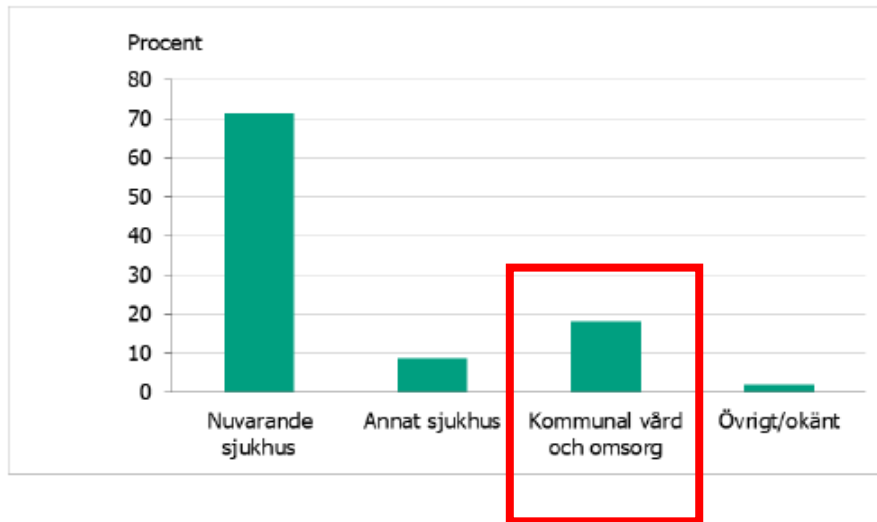
- Urinvägsinfektion
- Sårinfektion
- Lunginflammation

**Uppkomsten av
dessa infektioner går
att förebygga!
Men hur gör vi?**

Resultat ECDC PPM VRI

VRI ursprung

Fördelning av VRI ursprung (n=1488)

- Flest VRI uppstod vid nuvarande sjukhus
- Drygt 4 av 5 VRI uppstod på sjukhus

Av de VRI:er som hade sitt ursprung från kommunal vård och omsorg utgjorde PN och nedre luftvägsinfektion 38%

Var kommer smittan ifrån?

Människans egna mikroorganismer	Mikroorganismer från omgivningen
Bakterier från tarm till urinvägar	Från andra människor t ex luftvägsinfektion, tarmsmitta
Hud- eller slemhinnebarriären bryts <i>t ex sår, munvård</i>	Från miljön t ex vatten, mat, djur, vårdmiljö
Främmande kropp t ex urinkateter, piccline, protes inopererad	

Patientfall Gunnar

- Gunnar blir sjuk och sängliggandes. Initialt feber och förkylningssymtom med snor och hosta. Efter ett par dagar är han feberfri men fortsatt trött och orkar inte vara uppe, vill mest sova.
- Efter en vecka blir Gunnar försämrad, får feber igen och rejäla andningsbesvär.

När behöver Gunnar få en medicinsk bedömning?
Finns rutin för detta? Hur ska personalen agera?
Var vänder personalen sig?

Vad kan Gunnar ha drabbats av?

Är detta en vårdrelaterad lunginflammation?

Kunde man ha förbyggt Gunnars lunginflammation?

Lunginflammation

Risker för lunginflammation

- Sängläge
- Sväljsvårigheter
- Hög ålder
- Nedsatt immunförsvar
- Sekret
- Kräkning

Förebyggande åtgärder

- Mobilisering, lägesändring
- Munvård
- Andningsgymnastik
- Frisk personal
- Vaccination (influensa, covid, pneumokocker)

Flöden och arbetssätt

Finns tiden till att arbeta med
akuta förebyggande insatser?

Patientfall Astrid

- Astrid är sig inte riktigt lik och personalen uppmärksammar att urinen i Astrids kateterpåse luktar illa och är mer grumlig än vanligt.

Vad kan Astrid ha drabbats av?

När behöver Astrid få en medicinsk bedömning?
Finns rutin för detta? Var vänder personalen sig?

Är detta en vårdrelaterad urinvägsinfektion?

Vilka åtgärder kan förebygga vårdrelaterade urinvägsinfektioner?

Urinvägsinfektion

Upp till hälften av alla äldre har bakterier i urinen utan att det orsakar besvär

- **Hur vet man om det är urinvägsinfektion?**
 - Vid nyttillkomna besvär, som sveda vid vattenkastning och täta urinträngningar
 - Urinprov tas på ordination av läkaren
- **Varför inte bara skriva ut antibiotika, för säkerhets skull?**
 - Som patient är det viktigt att inte få antibiotika i onödan.
 - Antibiotika kan ge biverkningar såsom diarré.
 - Antibiotika slår även ut bakterier som har en skyddande effekt, både i urinvägarna och i tarmen.
 - Risk att gynna bakterier som är motståndskraftiga mot antibiotika. Dessa bakterier kan sedan orsaka svårbehandlade infektioner.

Förebyggande åtgärder för UVI

- **Förebygg urinretention**

- mobilisering
- hjälp till regelbundna toalettbesök
- kontrollera residualurin med bladderscan
- vårdtagare med behov av inkontinensskydd har ofta en underliggande blåsfunktionsstörning med ökad risk för vårdrelaterad urinvägsinfektion

- **Basala hygienrutiner**

- konsekvent tillämpning av basala hygienrutiner hos alla vårdtagare
- minska risken för kolonisation av bakterier som kan orsaka urinvägsinfektion.

Förebyggande åtgärder vid KAD

Bästa förebyggande åtgärden är att om möjligt kunna avveckla KAD!

- Daglig underlivshygien
- Noggrann handhygien -både hos patient och personal
- Personal använder handskar och plastförkläde i samband med KAD-skötsel och tömning av urinpåse, händerna spritas innan handskar tas på och efter avtagning
- Förvaring, bevara det rena rent och det sterila sterilt
- Slutet system med tömbar påse minskar risken för bakterieinträde
 - Kontrollera att katetern är korrekt ansluten till urinuppsamlingspåsens slang
 - En tömbar påse får sitta högst 7 dygn.
 - För uppegående patient används påse med kort slang
 - Urinuppsamlingspåsen töms regelbundet via bottenventilen på påsen

Tips på diskussionsunderlag

–att diskutera i personalgruppen

Bemanning

- Hur ser bemanningen ut olika tider på dygnet? • Hur ser det ut vid exempelvis sjukfrånvaro?
- Finns möjlighet att dela arbetsgruppen så personal vid ett utbrott av smitta kan arbeta med de som har smittats? Vid vissa smittor kan det vara aktuellt för den personalen att inte ha tillgång till kök, förråd eller andra utrymmen, t.ex. calici (vinterkräksjuka)

Personalens kompetens

- Har all personal nödvändig kunskap om basala hygienrutiner, användning av skyddskläder och skyddsutrustning samt hur olika smittor sprids?
- Behövs utbildningsinsatser?
- Finns det rutiner för att följa upp verksamhetens följsamhet till hygienrutinerna?
- Finns det tid för samtal och uppföljning efter genomförda utbildningar?

Lokaler

- Hur är lokalerna utformade utifrån risk för smitta? Reflektera till exempel över lägenheter och köksutrymmen. Andra viktiga utrymmen är förråd och gemen samma lokaler och entréer.
- Har alla boende tillgång till egen toalett?

Städning och material

- Är det möjligt att förvara ytdesinfektionsmedel, handdesinfektionsmedel, engångshandskar och förkläden, skyddsrock, tvål, tvättkorg och avfallspåse i lägenheten hos den som är smittad?

Hantering av hjälpmedel

- Finns rutiner för rengöring och desinfektion av hjälpmedel som används av mer än en person?

Minska risken för att smitta kommer in och sprids på äldreboenden

– checklista med reflektionsfrågor

Att hindra att smitta kommer in och sprids i äldreomsorgen är en stor utmaning. Risken kan minskas genom ett systematiskt förbättringsarbete. I det här dokumentet finns reflektionsfrågor och tips på olika teman som kan inspirera till förbättringsåtgärder – på kort och lång sikt.

Frågorna kan i stora delar vara relevanta för andra verksamheter på socialtjänstens område, såsom korttidsboenden och LSS-bostäder. Listan ska däremot inte ses som heltäckande för allt en verksamhet behöver ta i beaktande.

Smittan rör sig i första hand med människor

Det finns många vägar som smittor kan spridas till särskilda boenden, men i första hand kommer smittan med människor som bär med sig smittor. Det kan till exempel handla om

- personer som bor på boendet men som gör ärenden utanför
- personer som flyttar in
- närstående som besöker boendet
- personal som är anställda på boendet
- personal som kommer till boendet för att utföra vissa uppgifter.

Under vinterhalvåret kan olika virus spridas i samhället, t.ex. säsonginfluensa, covid-19, RS, calici-virus (vinterkräksjuka). Därför är det viktigt att du som arbetar inom vård och omsorg håller i det smittförebyggande arbetet.

Det är viktigt att du som arbetar inom vård och omsorg alltid arbetar smittförebyggande och följer de basala hygienrutinerna.

Verksamhetens ansvar

- Tillämpa basala hygienrutiner (SOSFS 2015:10)
- Utformade rutiner för att förebygga smitta och smittspridning ska finnas
- Bedöma vilka risker för smitta och smittspridning som finns i verksamheten och vilka åtgärder som behöver vidtas
- Utbilda och fortbilda personalen

Rutiner

- Hur ska smitta och smittspridning förebyggas i verksamheten?
- Vem ansvarar för att smittförebyggande åtgärder vidtas i verksamheten?
- Hur verksamheten kan samverka med hälso- och sjukvården?
- Hur följs de smittförebyggande åtgärderna upp?
- Hur ska personalen i verksamheten informeras om rutinerna?

Av rutinerna bör det även framgå hur den som har beviljats en insats och dennes närstående kan få information om hur verksamheten arbetar för att förebygga och förhindra smitta och smittspridning

Utbildning för personalen

- Basala hygienrutiner
- Hur smitta och smittspridning ska förebyggas och förhindras
 - smittvägar och hur dessa kan brytas
 - vilka risker för smittspridning som finns i verksamheten
 - vilka rutiner som finns i verksamheten för att förebygga och förhindra smitta och smittspridning
 - praktiska moment som gäller t.ex. basal hygien.
- Syftet är att personalen ska kunna omsätta kunskaperna i det praktiska arbetet och att utrymme för reflektion ska finnas.
- Erbjuder personalen fortbildning för att upprätthålla och uppdatera kunskaperna från utbildningen

Utbildning för chefer

-chefsutbildningen från Socialstyrelsen om att förebygga och förhindra smitta

Kurs avslutad den 2023-01-11

Förebygga och förhindra smitta - för chefer i vård och omsorg

Fyll gärna i utvärdering!

Start / Vård / Smittskydd och vårdhygien / Vårdhygien / Hygienutbildningar

Hygienutbildningar

Information om de hygienutbildningar vi erbjuder för kommuner och regionanställda.

Vi vill tacka för att ni deltagit i våra hygienutbildningar och återkommer här med nya utbildningstillfällen till våren 2024. Så sätt gärna sidan som en favorit!

Hygienutbildningar riktade till kommunerna

Utbildningarna genomförs via TEAMS.

Anslag att skriva ut så att fler har möjlighet att delta:

[Inbjudan kommun vår 2024. pdf](#)

Chefer

2024-02-06 13.30–15.00

Ämne: Vårdrelaterade infektioner finns överallt inom vård och omsorg - hur gör vi för att förebygga dem? [Tryck här för att ansluta.](#)

2024-03-19 13.30–15.00

Ämne: Skabb och vägglös. [Tryck här för att ansluta](#)

Vårdpersonal

2024-02-08 13.30–15.00

Ämne: Vårdrelaterade infektioner finns överallt inom vård och omsorg - hur gör vi för att förebygga dem? [Tryck här för att ansluta.](#)

2024-03-21 13.30–15.00

Ämne: Skabb och vägglös. [Tryck här för att ansluta](#)

Hygienutbildningar riktade till Regionen

Utbildningarna genomförs via TEAMS.

Anslag att skriva ut och sätta upp så att fler har möjlighet att delta:

[Inbjudan Region våren 2024. pdf](#)

Chefer och vårdpersonal

2024-02-13 13.30–15.00

Ämne: Vårdrelaterade infektioner [Tryck här för att ansluta](#)

2024-03-26 13.30–15.00

Ämne: Skabb och vägglös [Tryck här för att ansluta](#)

Uppföljning av utbildning

Vänligen besvara denna enkät efter genomförd utbildning.

[Enkät efter utbildning](#)

Vård	
Bild- och funktionsmedicin	+
Centrum för vårdutbildning (CVU)	+
God och nära vård	+
Hälsa och välfärd	+
Hälsöfrämjande och jämlik hälsa	+
Kunskapsstyrning	+
Laboratoriemedicin	+
Läkemedel	+
Sjukhusbibliotek i Dalarna	+
Smittskydd och vårdhygien	-
Statistik Smittskydd	
Covid-19	
Vårdhygien	-
Vårdrelaterade infektioner (VRI)	
Punktprevalensmätningar	
Utbildningsmaterial	
Vårdhygienisk egenkontrollrand	
Hygienutbildningar	
Verkställighetsbeslut	
Vaccination	+
Sexuellt överförda infektioner (STI)	+
STRAMA	+
Smittskyddsanmälan och paragrafanmälan	+
Smittskyddsblad	
Multiresistenta bakterier	+
Riktlinjer och rutiner	
Barn i förskolan	
Infektionsverket	
Kontakta Smittskydd och vårdhygien	
Länkar	
Tandvård	+
Övrig hälso- och sjukvård	+

